

2014-08-28

Wickman Vind AB
Öja Gisle 220
623 33 Burgsvik

andreas@wickmanwind.se

Samrådsyttrande över Näsudden Öst, Gotland. Förnyelse av befintliga vindkraftverk på Näsuddens östra sida, samt nyetablering av vindkraft norr därom

Vattenfall Vindkraft Sverige AB och Näsvind AB planerar att i två skilda projekt, men i samverkan, generationsskifta 19 befintliga vindkraftverk på Näsuddens östra sida och ersätta dem med upp till 17 nya större verk. Samtidigt planeras en utökning av projektområdet norrut där det idag inte finns några vindkraftverk. Planerna innebär att samtliga nya verk placeras på nya platser inom området, gamla fundament ska alltså inte användas.

Naturskyddsföreningen Gotland lämnar härmed följande yttrande i ärendet. Yttrandet gäller båda projekten sett som en helhet.

Naturskyddsföreningen Gotland anser att projekten har en olämplig placering och utformning och att de därför inte ska realiserars. Det gäller både förnyelse av befintlig vindkraft och utvidgning av vindkraftparken.

Vindkraft i olämpliga områden, som till exempel Näsudden, ska istället succesivt nedmonteras samtidigt som nyetablering av vindkraftverk lokaliseras till områden där de har minsta möjliga påverkan på natur- och miljövärden.

I andra hand, om bolagen väljer att trots skadorna på naturvärden gå vidare med projekten och tillstånd i slutändan ändå ges till förnyelse av vindkraftverk inom områden som redan är i anspråkstagna av vindkraft på Näsuddens östra sida, anser föreningen att hänsyn måste tas till bland annat Natura 2000-området genom att införa en buffertzona på minst en kilometer från Natura 2000-områdets gräns där vindkraftverk inte får uppföras.

Föreningen anser även att en fullständig återställning av markområden som tidigare använts för vindbruk ska ske vid en eventuell förnyelse av vindkraftverken. Sådan återställning ska innefatta bortförande av fundament och övrig infrastruktur.

Föreningen bifogar en karta över olämpliga områden för uppförande och drift av vindkraft på Näsudden framtagen av KMH Konsult, som även utfört fågelinventeringar åt Vattenfall Vindkraft AB, vilka ingår i samrådsunderlaget, samt genomfört kontrollprogrammet för generationsskiftet av vindkraftverk på Näsuddens västra sida.

2014-08-28

Övergripande inställning

Naturskyddsföreningen Gotland anser generellt att vindkraften har en viktig funktion i samhället, men att den skall byggas på de mest lämpliga platserna där den inte riskerar att allvarligt skada höga naturvärden. Föreningen arbetar därför aktivt för att lokaliseringen av vindkraft ska ske där minst skada på naturvärden sker och vill därför hänvisa till bland annat Naturskyddsföreningen Gotlands *vindkraftspolicy* (2008) samt Svenska Naturskyddsföreningens studiehandledning *Vindkraft på rätt plats* (R. Olsson 2014). Syftet med dessa handledningar är att underlätta för vindkraftsindustri och myndigheter vid planering av vindkraftanläggningar, så att områden med höga naturvärden inte exploateras, och att utbyggnaden sker i enlighet med gällande miljölagstiftning och riktlinjer.

Föreningen anser att Näsudden i sin helhet är en olämplig plats för vindkraft. Området har dock sedan 1990-talet utnyttjats för storskalig vindkraft. Nyligen har områden på västra sidan generationsväxlats genom byte till större verk samtidigt som antalet verk ungefär halverats. Den tidiga starten möjliggjorde en storskalig exploatering inom områden med höga eller unika naturvärden (naturtyper, botanik, ornitologi, landskapsbild) som inte hade varit möjlig med dagens miljölagstiftning. Den successiva utbyggnaden av vindkraften på Näsudden med ett stort antal aktörer och otydlig miljöprövning har dessutom medfört att den samlade miljöpåverkan i vissa fall kommit att överstiga även dåvarande regler. Sedan starten har det även tillkommit nya lagar och rättspraxis gällande bland annat otillåten påverkan på skyddsvärda fågelarter (se till ex. MMÖD M 8344-11, MMÖD M 7639-11, MMÖD M 10 072-12) som skulle ha hindrat den tidiga utbyggnaden om de varit i kraft då.

Vid den hittills genomförda generationsväxlingen har politiker och myndigheter ansett att då Näsudden redan är påverkad av vindkraften, så kan en fortsatt miljöpåverkan accepteras, även i de fall där riktvärden eller miljö kvalitetsnormer överskrids. Störningarna får dock i princip inte öka utan skall helst minska. Projektets utförande som presenteras i samrådsunderlaget kommer enligt vår bedömning innebära en markant ökad påverkan och störning på miljön och naturen. Naturskyddsföreningen Gotland anser att vid en generationsväxling vid Näsudden Öst ska dagens miljölagstiftning och rättspraxis gälla. Konsekvensen av detta är enligt vår bedömning att en generationsväxling vid Näsudden Öst enligt samrådsförslaget inte kan tillåtas.

Vindkraft är en förnyelsebar energikälla. Vindkraft som lokaliseras till områden med höga naturvärden och ett rikt fågelliv, som Näsudden, innebär påtagliga störningar. En av fördelarna med vindkraft är att verken kan omlokaliseras om man får kunskap om att de uppförts på en olämplig lokal. Föreningen menar därför att hänsyn till naturvärden även måste tas vid generationsväxling av vindkraftverk inom områden som redan är ianspråktagna för vindkraft. Vindkraftsparken på Näsudden bör därför på sikt omlokaliseras till en mer lämplig plats, vilket även skulle innebära att den förnyelsebara elen som produceras skulle bli mer miljövänlig.

Miljöbalkens bestämmelser

Enligt 1 kap 1 § Miljöbalken syftar bestämmelserna till att främja en hållbar utveckling som innebär att nuvarande och kommande generationer tillförsäkras en hälsosam och god miljö. Naturskyddsföreningen Gotland anser inte att en generationsväxling vid Näsudden Öst främjar en hållbar utveckling i ett längre tidsperspektiv. Vindkraften betraktas exempelvis av statens vindkraftsamordnare för region mitt som en övergångslösning under högst en generation i väntan på bättre lösningar. Föreningen anser det viktigare att hindra ytterligare negativ påverkan på området och att man i stället ska försöka återställa områdets höga naturvärden.

2014-08-28

Enligt 4 kap 1 § Miljöbalken är hela Gotland utpekade som riksintresse med hänsyn till natur- och kulturvärden. Exploateringsföretag och andra ingrepp i miljön får komma till stånd endast om det inte möter något hinder enligt 2-8 §§ och det kan ske på ett sätt som inte påtagligt skadar områdenas natur- och kulturvärden. Detta gäller även vid en generationsväxling. Nästan halva projektområdet omfattas av riksintresse naturvård. Föreningen menar att detta riksintresse har företrädare framför riksintresset för energiproduktion enligt 3 kap Miljöbalken.

Ej överskuggande allmänintresse

Region Gotland har i översiktsplanen Bygg Gotland ett mål för vindkraften i storleken 2,5 TWh/år vilket kräver en omfattande utbyggnad. Flera projekt har dock redan fått avslag (exempelvis Mästermyr) eller minskat i omfattning (exempelvis Forsvidar som minskat från 18 till 5 verk). Regionens mål kommer inte att kunna nås och kan därför inte längre betraktas som styrande.

Vindkraften är inte ett överskuggande allmänintresse och har inte företrädare framför utpekade riksintressen enligt 4 kap Miljöbalken, bland annat riksintresset för naturvård som enligt ovan omfattar ungefär halva projektområdet.

Hot mot fågelvärden

Näsudden har ett dokumenterat mycket rikt och skyddsvärt fågelliv, även om det stadigt minskat sedan vindkraften etablerades inom området. Vindkraftverken på Näsudden dödar tre till fem gånger fler fåglar jämfört med genomsnittet för Europa. Näsudden är således en av de vindkraftparker som har störst negativ påverkan på fågel i Europa. En generationsväxling som innebär att 19 befintliga vindkraftverk byts mot 15-17 större verk riskerar att bland annat orsaka ökad fågeldödlighet, däribland större rovfåglar. Genomförda fågelstudier på Näsudden (Effekter på fågellivet vid ett generationsskifte av vindkraftverk, Mårten B Hjernquist, 2014) visar att generationsskiftet inneburit att ca 1,77 gånger fler fåglar dör per vindkraftverk och år. För Näsudden Öst planeras en obetydlig minskning av antalet verk, vilket kommer att leda till väsentligt ökad fågeldödlighet. Naturskyddsföreningen Gotland anser inte att detta är godtagbart.

Mark- och Miljööverdomstolen har i juli 2012 beslutat att vindkraftverk inte får uppföras inom området Mästermyr mot bakgrund av förekomsten av fågel (MMÖD M 8344-11). Flera andra domar har även fastställt skyddsavstånd till särskilt skyddsvärda fågelarter samt påtalat att livsmiljöer inte får fragmenteras och att skador på biotoper eller arter inom Natura 2000-områden inte får ske (se till exempel MMÖD M 7639-11 och M 10 072-12 samt MMD M 3905-12, M 260-13 och M 2571-13). Dessa prejudicerande domar omöjliggör, enligt vår tolkning, ett generationsskifte vid Näsudden Öst samt en utökning av vindkraftparken med hänsyn till naturvärdena och fågellivet.

Nästan halva projektområdet omfattas av riksintresse för naturvård. Kustremsan inom projektområdet är beläget inom naturreservatet Gotlandskusten. Land- och vattenområdet inom 100 m från stranden omfattas av strandskyddsbestämmelser enligt 7 kap 13 § Miljöbalken samt Natura 2000-bestämmelser. Föreningen anser att dessa bestämmelser var för sig och tillsammans omöjliggör en generationsväxling. Föreningen konstaterar att vindkraftverk utgör ett direkt hot mot rödlistade fågelarter varför det är uteslutet att placera verken direkt på gränsen till Natura 2000-området eller i dess närhet. I Naturvårdsverkets rapport 6467 anges att buffertzoner på minst en kilometer krävs till de arter som Natura 2000-området på Näsudden är till för att skydda. Det omfattar arter som är känsliga för vindkraftverk.

2014-08-28

Enligt samrådsunderlaget är hela projekteringsområdet, utom strandremsan, utpekade som riksintresse för vindbruk. Detta stämmer inte vad gäller utökningen i norr, som inte utgör riksintresse. Länsstyrelsen skriver i översiktsplanen Bygg Gotland på sid 139 att stor restriktivitet skall gälla för etablering av vindkraftverk utanför områden som anges i planen. Utökningen norrut innebär även att vindkraftverken kommer ännu närmare hotade arters häckningsplatser.

Återställning av markförhållanden vid eventuellt tillstånd

Etablering av vindkraft innebär att omfattande infrastruktur anläggs i form av vägar, diken och vindkraftsfundament. Denna exploatering påverkar hydrologiska förhållanden i området vilket påverkar de ekologiska förhållandena samt populationsbiologiska processer för djur och växter. Det är därför av stor vikt att hänsyn tas till områdets naturvärden vid förnyelse av vindkraft och att infrastruktur och fundament återanvänds eller alternativt att markytor återställs med hänsyn till de naturtyper och arter som finns i området.

Vid ett eventuellt tillstånd för förnyelse av vindkraft på Näsudden Öst ska således markytor som idag är påverkade av vindkraft återställas i den mån de inte är nödvändiga för de nya vindkraftverken. Det omfattar exempelvis bortförande av fundament och återställande av hydrologiska förhållanden.

Naturskyddsföreningen Gotland anser att:

- den föreslagna generationsväxlingen och utvidgningen är olämplig, främst med hänsyn till risken för ökad fågeldödlighet, och att den därtill inte är förenlig med svensk lag (Miljöbalken) eller EU:s lagstiftning (Fågeldirektivet (Rådets direktiv 2009/147/EG) samt Art- och habitatdirektivet (Rådets direktiv 92/43/EEG)).
- om bolagen mot förmodan skulle gå vidare med projekten trots den stora påverkan på natur- och miljövärden, och därefter också få tillstånd för förnyelse av vindkraft, så måste ett skyddsavstånd på minst en kilometer från Natura 2000-området upprättas samt att hänsyn tas till andra berörda naturvärden.
- vid ett eventuellt tillstånd för förnyelse av vindkraft inom områden som är ianspråktagna för vindkraft ska markytor som idag är påverkade av vindkraft (fundament, infrastruktur, diken m.m.) återställas med hänsyn till naturvärden i området.

Naturskyddsföreningen Gotland

Anders Lekander, sekreterare

Bilaga 1

Övergripande karta över olämpliga områden för uppförande och/eller drift av vindkraftverk på Näsudden med hänsyn till naturvärden

Vita punkter – befintliga och generationsskiftade vindkraftverk

Svarta punkter – befintliga äldre vindkraftverk

Vit hel linje – gräns för projekteringsområde enligt samrådsunderlag

Röd hel linje – gräns för Natura2000-områden

Röd streckad linje – buffertzonen (enligt Rydell m.fl. 2011 – Naturvårdsverket rapport 6467) för vadare, mås fåglar och tärnor vilka även utgör arter listade i beslutet för Natura2000-området på östra Näsudden.

Streckad yta – olämpligt område för vindkraftverk utanför buffertzonen (röd streckad linje) men där även skyddsvärda ängs- och betesmarker ingår samt andra hotade biotoper (vinkraft inom dessa områden kan inte märkas med miljömärkningen Bra Miljöval)

Kartan visar inte hänsynsområden till andra naturvärden och arter som exempelvis häckande, jagande, sträckande och rastande rovfåglar som exempelvis kungs- och havsörn. Förekomsten av dessa utökar dock buffertzonen än mer samt området som är direkt olämpligt för vindkraftetablering och/eller drift, vilket inkluderar hela projekteringsområdet.

Kartan har tagits fram av Fil. Dr. Mårten B. Hjernerquist (KMH Konsult) som utfört inventeringar av fågel på östra Näsudden för Vattenfall Vindkraft AB samt tagit fram och genomfört kontrollprogrammet för generationsskiftet av vindkraftverken på västra Näsudden för att studera effekterna på fågellivet. Studien genomfördes på uppdrag av Vindkompaniet O2 AB, Näsudden Väst Adm. AB, Slite Vind AB och Stugyl AB i samarbete med Wickman Wind AB. Kartan togs fram den 2:a augusti 2014.

Mårten B Hjernerquist
KMH Konsult

info@kmhkonsult.se
+46739862266

www.kmhkonsult.se